

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1950 ΚΑΙ 1951

Α'. Κατὰ τὸ ἔτος 1950.

Κατὰ τὸ λήγον ἔτος τὸ προσωπικὸν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἐνισχύθη διὰ τῆς τοποθετήσεως τοῦ συντάκτου Κ. Ρωμαίου καὶ διὰ τῆς ἀποσπάσεως εἰς αὐτὸ δύο μουσικῶν, τοῦ Σπ. Σκιαδαρέση καὶ τοῦ Σπ. Περιστέρη, καθηγητῶν τῆς μουσικῆς εἰς σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Διὰ τῆς ἀποσπάσεως ταύτης κατέστη δυνατὴ ἡ ἑναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς προσηρημένης εἰς τὸ Ἀρχεῖον Ἐθν. Μουσικῆς Συλλογῆς.

Ἐκ τῶν δύο συντακτῶν, οἵτινες ἔλαβον ὑποτροφίαν παρὰ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὁ μὲν Δημ. Λουκάτος μετὰ υπερδιετὸς παύσας ἐν Παρισίοις ἐπανῆλθε τὴν 28ην Μαρτίου ἐ. ἔ. εἰς τὴν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ θέσιν του, ὁ δὲ Δημ. Πετρόπουλος συνέχισε τὰς ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτεύουσῃ αἰτήσεις.

Ἀποτυχῶς αἱ κενωθείσαι πρὸς τριετίας θέσεις γραφέων ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ δὲν ἐπληρώθησαν εἰσέτι, ἡ δὲ παντελής ἀπὸ τασούτου χρόνου ἔλλειψις γραφέων ἀποτελεῖ μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου ἡμῶν. Οὕτω πλὴν τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων συντακτῶν καὶ μουσικῶν, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰργάσθησαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ οἱ συντάκται Μαρία Ἰωαννίδου καὶ Γ. Σπυριδάκης καὶ ὁ ἀπεσπασμένος ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καθηγητῆς Δ. Οἰκονομίδης. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου ἐστερήθημεν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ συντάκτου Γ. Σπυριδάκη, ἔνεκα τῆς ἀπασχολήσεως αὐτοῦ εἰς ἄλλην ἐργασίαν τῆς Ἀκαδημίας.

1. Πλουτισμὸς τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου.

Καὶ κατὰ τὸ λήγον ἔτος οὐδεὶς διαγωνισμὸς πρὸς συλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου προεκηρύχθη καὶ οὐδεμία ἐγένετο ἀποστολὴ τοῦ προσωπικοῦ πρὸς εἰδικὰς ἐπὶ τόπου ἐρεῦνας. Ἀναπλήρωσιν τινὰ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀπετέλεσεν ἡ ὑπὸ φοιτητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς συλλογὴ λαογραφικοῦ ὕλικου, ἡ γινομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἐρωτηματολογίων τοῦ Ἀρχείου πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὸ Λαογραφ. Φροντιστήριον τοῦ καθηγ. Γ. Μέγα. Ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης προῆλθον 15 χειρόγραφα ἐκ σελ. 304, ἅτινα κατετέθησαν εἰς τὸ Λαογρ. Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. 1610, 1613-1615, 1619, 1620 καὶ 1623-1631. Ἔτερα 8 χ/φα ἐδωρῆθησαν ὑπὸ φίλων τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου ἥτοι 3 (ὑπ' ἀρ. 1611, 1616 καὶ 1617 ἐκ σελ. 58), περιέχοντα κείμενα λαϊκῆς μουσικῆς, καταγεγραμμένα εἰς βυζαντινὴν παρασημαντικὴν, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κώνστα, 2 (ὑπ' ἀριθ. 1621 καὶ 1622 ἐκ σελ. 36) ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀν. Καραναστάση, 2 (ὑπ' ἀριθ. 1609 καὶ 1612 ἐκ σελ. 72) ὑπὸ τοῦ συντάκτου

κ. Δημ. Οικονομίδου καὶ ἐν (ὑπ' ἀριθ. 1618 ἐκ σελ. 3) ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ μακαρίτου Δ. Λουκοπούλου. Εἰς ταῦτα δέον νὰ προστεθοῦν 3 χ/φα (ὑπ' ἀριθ. 1606, 1607 καὶ 1608), ἅτινα ἀπηρετίσθησαν διὰ σταχυολογίας λαογρ. ὕλης ἐκ χ/φων τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ. Οὕτω εἰσῆχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν ὅλῳ 26 χειρόγραφα ἐκ σελ. 677 (ἐναντι 14 χ/φων ἐκ σελ. 540 τοῦ παρελθόντος ἔτους), ἡ δὲ περιεχομένη εἰς αὐτὰ ὕλη, ἡ ὑποκειμένη εἰς ἀρίθμησης, εἶναι: 75 ἄσματα, 49 δίστιχα, 617 παροιμίαι, 8 παραδόσεις, 11 μῦθοι καὶ παραμύθια, 94 αἰνίγματα, 2 ἐπῳδαί, 90 τοπωνύμια, 50 ὀνόματα ζώων, 10 εὐχαί, ποικίλη δ' εἶναι καὶ ἡ ἄλλη ὕλη, ἀναφερομένη ἰδίᾳ εἰς τὴν γέννησιν, τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτήν.

2. Ἀποδελτιώσεις λαογραφικῆς ὕλης.

Ἡ ἔλλειψις γραφῶν καὶ ἡ ἀπασχόλησις τῶν συντακτῶν εἰς ἐργασίας κατατάξεως καὶ ἐπεξεργασίας τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης περιώρισε τὴν ἀποδελτιωτικὴν ἐργασίαν εἰς τὸ ἐλάχιστον. Μόνον τρία ἐκ τῶν 140 ἀναποδελτιώτων χ/φων τοῦ Ἱστ. Λεξικοῦ καὶ ἐν ἐκ πολλῶν τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου (ἀρ. 1571) ἐκ σελ. ἐν ὅλῳ 223, ὡς καὶ ἐν μόνον ἔντυπον, τὸ πρὸς Μάνης καὶ Μανιατῶν βιβλίον τοῦ Ἀ. Πατσουράκου, ἠδυνήθημεν ὡς ἀποδελτιώσιμεν, ἀπασχοληθέντος εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην τοῦ ἐπικ. ταξινομοῦ Δημ. Οἰκονομίδου. Ἡ σταχυολογηθεῖσα δ' ὑπ' αὐτοῦ ὕλη εἶναι: 55 ἄσματα, 15 δίστιχα, 55 παροιμίαι, 5 παραδόσεις, 2 παιδιαί, 9 εὐχαί, 31 τοπωνύμια, 89 ὀνόματα ζώων καὶ φυτῶν, ὡς καὶ ποικίλη ἄλλη ὕλη, ἀναφερομένη εἰς τὸ ἔθνος τοῦ λαοῦ. Ἐννοεῖται δὲ ἡ ἀντιγραφικὴ καὶ ἀποδελτιωτικὴ ἐργασία εἶναι οὐσιώδους δι' ἡμᾶς, ὡς καὶ διὰ πᾶν Ἀρχεῖον, σημασίας, διότι ἄνευ αὐτῆς ἡ ἀποκειμένη εἰς χειρογράφους καὶ ἐντύπους συλλογὰς ὕλη παραμένει ἀχρησιμοποίητος.

3. Κατάταξις καὶ μελέτη τοῦ ὕλικου.

Κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου περιστράφησαν εἰς τὴν συστηματικὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν δημοτικῶν ἄσματων, τῶν παροιμιῶν καὶ τῶν μύθων καὶ παραμυθίων τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

Εἰς τὴν κατάταξιν τῶν ἄσματων ἡσχολήθησαν οἱ συντάκται Γ. Σπυριδάκης καὶ Κ. Ρωμαῖος, καταταχθέντων ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου 696 ἄσματων, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου 189 ἄσματων. Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν καταλληλοτέρων διὰ τὸ παρασκευαζόμενον ἀπάνθισμα ἄσματων, ἡτις προαπαιτεῖ συγκέντρωσιν καὶ μελέτην πασῶν τῶν γνωστῶν δημοσιευμένων καὶ ἀδημοσιευτῶν παραλλαγῶν ἐκάστου ἄσματος, κατέγινεν ἡ συντάκτρια Μ. Ἰωαννίδου, μελετήσασα 33 ἀκριτικὰ ἄσματα, εἰς τὸν ἔλεγχον δὲ τῆς γενομένης μέχρι τοῦδε ἐκλογῆς καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου. Εἰς τὴν κατάταξιν τῶν παροιμιῶν ἡσχολήθη ἀπὸ 28 Μαρτίου, ὅτε ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς διετοῦς ἐκπαιδευτικῆς του ἀδείας, ὁ συντάκτης Δ. Λουκάτος κατατάξας καὶ ταξιθετήσας 8402 παροιμίας. Εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ Καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν παραμυθίων ἡσχολήθη ὁ ἐπικ. συντάκτης Δ. Οἰκονομίδης ἀναλύσας εἰς τὰ κύρια αὐτῶν στοιχεῖα 300 παραμύθια τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἀδ. Ἀδαμαντίου.

4. Ἐκδόσεις.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπερατώθη ἡ ἔκδοσις τῶν Ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ἐκτυπωθέντων τῶν δύο ὑπολειπομένων τευχῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν, τὴν μαγειρίαν, τὴν μαντικὴν, τὴν ἀστρολογίαν καὶ μετεωρολογίαν καὶ τὴν δημώδη ἱατρικὴν. Ταῦτα συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου πρὸς καθοδήγησιν τῶν συλλογῶν λαογραφικῆς ὕλης παρέχουν σαφῆ ὑπότυπωσιν τῶν θεμάτων τῆς λαογραφικῆς ἐρεῦνης, διευκρινινομένων διὰ τῆς παραθέσεως χαρακτηριστικῶν παραδειγμάτων. Οὕτω εἰς χεῖρας τῶν ἐπιθυμούντων νὰ συμβάλουν εἰς τὴν λαογραφικὴν ἐξερεύνησιν τῆς Πατρίδος δὲν δίδεται ἀπλοῦν καὶ ξηρὸν ἐρωτηματολόγιον, ἀλλὰ πλήρες καὶ σαφὲς ὑπόδειγμα διὰ τε τὴν συλλογὴν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν τῆς ὕλης.

Μὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν Ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας περατοῦται καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ τρίτου τόμου τῆς Ἑπετηρίδος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, περιέχοντος ἐργασίας τοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Κ. Μαλιτζῶν καὶ τῶν συντακτῶν Μ. Ἰωαννίδου καὶ Γ. Σπυριδάκη. Θὰ ἦτο δ' ἑτοιμος καὶ ὁ πέμπτος τόμος αὐτῆς, ἂν μὴ ἐκ τῆς μακρᾶς ἀπεργίας ἀνεκόπτετο ἡ προόδος τῆς ἐκτύπώσεως αὐτοῦ.

5. Ἑθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ.

Τύχη ἀγαθὴ τὸ ἔτος τοῦτο εἶδε ἐγκαινισθῆναι τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν δημῶδων μελωδιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ὅποιον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1914 εἶχεν ἀνατεθῆ ὑπὸ τῆς Πολιτείας εἰς τὴν ἰδρυθεῖσαν διὰ τοῦ νόμου 432 Ἑθνικὴν Μουσικὴν Συλλογὴν. Αὕτη εἶχε μὲν συγχωνευθῆ διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Μαρτίου 1927 διατάγματος εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, ἀλλ' ἔλλειπε ἐιδικευμένου εἰς τὴν μουσικολογίαν προσωπικοῦ δὲν ἐβούληθη νὰ λειτουργήσῃ. Ἐκ τούτου καὶ τὸ φωνοληπτικὸν μηχανήμα, τὸ ὅποιον ἐν ἔτει 1939 ἡ Ἀκαδημία δι' ἀδράς δαπάνης ἐπρομηθεύθη, παρέμενεν μέχρι τοῦδε ἐν ἀχρησίᾳ. Διὰ τοῦτο εὐγνωμοσύνη ὀφείλεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, τὸν ἐγκρίναντα τὴν ἀπόσπασιν τῶν δύο μουσικῶν.

Ἐναρξας τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς ἐγένετο τῇ 10ῃ Φεβρουαρίου. Συμφώνως πρὸς τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου πρόγραμμα προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ Σπ. Σκιαδαρέση γενικὸς βιβλιογραφικὸς κατάλογος μουσικῆς λαογραφίας (κατὰ συγγραφεῖς καὶ τόπους), ὅλη δὲ μουσικὴ ἀπεδελτιώθη ἐκ τῶν μουσικῶν περιοδικῶν Μουσικῆς, Φόρμιγγος, Ἀρίωνος, Ὁρφῆως, Λύρας, Ἀπόλλωνος Μουσηγέτου, Νέας Φόρμιγγος, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐντύπων συλλογῶν Edw. Jones, Lyric Airs καὶ Weitzmann, Geschichte der griech. Musik κλπ. Οὕτω ἀπεδελτιώθησαν δι' ἀντιγραφῆς μουσικῶν καὶ ποιητικῶν κειμένων ὑπὸ μὲν τοῦ Σπ. Σκιαδαρέση εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν 179 ἄσμ., ὑπὸ δὲ τοῦ Σπ. Περιστέρη εἰς τὴν βυζαντ. παρασημαντικὴν 398 ἄσματα.

Ἐκ παραλλήλου τὸ προσωπικὸν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς ἐξησκήθη εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ φωνοληπτικοῦ μηχανήματος Telefunken τῇ βοήθειᾳ τοῦ κ. Ἰ. Διβόλη, τεχνικοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, οὕτω δ' ἡδυνήθημεν νὰ κάμωμεν ἑναρξιν καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἔργου, δηλαδὴ τῆς συλλογῆς

δημωδῶν μελωδιῶν διὰ φωνοληψίας ἐπὶ δίσκων. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρυμάτος Ραδιοφωνίας χορηγήσασα ἡμῖν 25 φωνοληπτικούς δίσκους καὶ ἐπιτρέψασα εἰς δύο τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὑπαλλήλων, τοὺς κ. Διβόλην καὶ Τσιριγώτην, ὅπως βοηθήσωσιν ἡμᾶς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ φωνοληπτικοῦ ἡμῶν ἔργου. Ἐκ τούτου εὐχαρισταί ὀφείλονται εἰς τε τὸν Διευθυντὴν κ. Χ. Τσιγάντεν καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Ραδιοφωνίας.

Ἀκολουθοῦντες εἶτα τὴν ἀρχήν, ὅτι οἱ τραγουδισταί, διὰ ν' ἀποδώσουν πιστῶς τὴν λαϊκὴν μας μουσικὴν, δὲν πρέπει ν' ἀπομακρύνωνται τοῦ οἰκείου εἰς αὐτοὺς περιβάλλοντος, μετεφέροντες τὸ μηχανήμα ἡμῶν πρῶτον εἰς τὸν ἐν Καλλιθέᾳ συνοικισμόν τῶν Ποντίων καὶ κατόπιν εἰς τὸν ἐν Ἀναστάσει Πειραιῶς (Ταμπουρία) συνοικισμόν τῶν ἐκ Καππαδοκίας Σιναισιτῶν καὶ Φλογητινῶν καὶ οὕτω ἀπετυπώσαμεν ἐπὶ 23 δίσκων 26 Ποντιακά, 24 Σιναισίτικα καὶ 18 Φλογητινὰ τραγούδια. Προσπάθεια πρὸς καθορισμὸν τοῦ προσφορωτέρου διὰ τὰ ἑλληνικὰ τραγούδια συστήματος καταγραφῆς τῶν μελωδιῶν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σπ. Περιστέρη καταγραφῶντος εἰς εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν δοκιμαστικῶς ποντιακάς μελωδίας ἐκ πέντε δίσκων. Ἡ ἀπαρχὴ ἐγένετο, οἱ δ' οἰωνοὶ εἰσὶν αἰσθητοὶ παρέχοντες τὴν ἐλπίδα, ἂν ἐνισχυθῶμεν οἰκονομικῶς εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀποσπῶν τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς νήσους τῆς Ἑλλάδος, ὅτι δὴ διακρίνομεν καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην ὥραν νὰ περισυλλέξωμεν καὶ περισάψωμεν ἐκ τῆς φθορᾶς τὰς δημῳδούς μελωδίας τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

6. Χρήσις τῶν συλλογῶν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου.

Χρήσιν τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου κατόπιν ἐπισήμου ἀδείας ἔκαμαν εἰς τὰς μελέτας τῶν αἱ κ. Κατερίνα Κακούρη, Γεωργία Ταρσούλη καὶ οἱ καθηγηταί κ. Φ. Κουκουλῆς καὶ Ἰ. Παπαϊωάννου.

7. Βιβλιοθήκη.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχείου εἰσῆχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 82 βιβλία καὶ φυλλάδια (ἐναντι 33 τοῦ προηγουμένου ἔτους) καταγραφέντα εἰς τὸ βιβλίον εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 1822—1904. Ἐκ τούτων 5 προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς, 4 ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου, 32 ἐκ δωρεᾶς τοῦ πολυτίμου φίλου τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου δ/ρος κ. Γ. Καζαβῆ, 5 ἐκ προσφορᾶς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ 36 ἐκ δωρεᾶς συγγραφέων καὶ ἐκδοτῶν.

Ἀντίτυπα τῶν ἐκδόσεων τῶν ἀπέστειλαν ἡμῖν ἡ Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία, ἡ Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν, ἡ Ἑταιρεία Κυπριακῶν Σπουδῶν, οἱ ἐκδότες τῆς Ποντιακῆς Ἑστίας καὶ τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου, ἡ Μπάγκιος Ἐπιτροπὴ καὶ οἱ Rheinhold Strömberg, καθηγητῆς ἐν Göteborg 2, Κ. Παπαγεωργίου 2, Γ. Μέγας 3, Φ. Δραγούμης 1, ὥς καὶ οἱ κύριοι Μ. Στεφανίδης, Ἀν. Βρόντης, Θ. Παπασπυρόπουλος, Β. Κριμπᾶς, Μέλπω Μερλιέ, Ἀνθ. Παπαδόπουλος, Σπ. Μουσούρης, Γ. Ζερζελίδης, Σπ. Μελάς, Ἰ. Παμπούκης, Νύσσης Μεσσηνέζης, Ἄρης Κωνσταντινίδης, Ἰ. Κουτσογιαννόπουλος, Χρ. Λεβάντας, Δ. Σαλαμάγκας, Γ. Βλαστός, Στ. Κυριακίδης, Ἀντ. Χατζῆς, C. Brouzas, Ἀ. Παπακώστας, Γ. Σπυριδάκης, Ξ. Ἀχογλου, Δ. Βαγιακάκος.

Εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς εὐγενεῖς δωρητὰς καὶ ἰδιαίτερος πρὸς τὸν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐγκατεστημένον λόγιον ἱατρὸν κ. Γ. Καζαβὴν, ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις κατέβαλεν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου καὶ τὰς συνδρομὰς μιᾶς 25ετίας εἰς τὸ περιοδικὸν *Journal of American Folklore*, ἀλλ' εἶναι εὐνόητον, ὅτι οὐδεμία εἰδικὴ βιβλιοθήκη δύναται ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ἂν ἔχη ἀπὸ ἑτῶν, ὡς ἡ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου, ἀσυμπληρώτους τὰς σειρὰς τῶν ἐλληνικῶν καὶ ξένων λαογραφικῶν περιοδικῶν.

Ἐλπίζοντες ὅτι θὰ καταστῇ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον δυνατόν νὰ πληρωθῶσιν αἱ κεναὶ ἐν τῷ ἡμέτερῳ Ἀρχείῳ ὀργανικαὶ θέσεις καὶ νὰ παρασχεθῶσιν ἡμῖν τ' ἀπαραίτητα διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν μέσα, χαιρετίζομεν χαρμωσύνως τὸ ἐπὶ θύραις νέον ἔτος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Δεκεμβρίου 1950.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου
Καθηγητὴς Γ. Α. ΜΕΓΑΣ

Β'. Κατὰ τὸ ἔτος 1951.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ λήγοντος ἔτους εἰργάσθη ἀπροσκόπτως, μολοντί δὲ τῶν προηγουμένων συντακτῶν ἀπουσιάζουν ὁ μὲν εἰς Γαλλίαν, ὁ δὲ εἰς Ἀμερικὴν ἐπεὶ ἐπαύσατο ἡ ἀδεία, αἱ δὲ δύο ὀργανικαὶ ἐν τῷ Ἀρχείῳ θέσεις γραφῶν ἐξακολουθεῖν ἀπὸ πενταετίας νὰ παραμένουν κεναί. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, καθ' ἡμέραν τοῦ Α. Ν. 251 τοῦ 1936, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἠδύνατο ν' ἀποσπᾷ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτῆς Ἀρχεῖα μέχρι πέντε λειτουργῶν τῆς ἑκπαίδευστος, τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἔσπερ ῥήθη τῶν ὑπηρεσιῶν τριῶν ἀπεσπασμένων εἰς αὐτὸ ὑπαλλήλων, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ξυλοκάστρῳ γυμνασίου Δ. Οἰκονομίδου καὶ τῶν διδασκάλων τῆς μουσικῆς Σπ. Σκιαδαρέση καὶ Σπ. Περιστέρη. Ἐκ τούτου αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον ὑπελείφθησαν πολὺ ἔναντι τῶν τοῦ πρώτου, ἡ δὲ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ ἔπαυσε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου λειτουργοῦσα, τοῦ φωνοληπτικοῦ αὐτῆς μηχανήματος κλεισθέντος καὶ πάλιν εἰς τὰς θήκας του.

Ἀποστολὴ πρὸς συλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου ἐνηργήθη μόνον μία εἰς Ἡπειρον τῇ χορηγίᾳ τῆς Μπαγκείου Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία διέθεσε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 6 ἑκατομ. δραχμῶν. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀνετέθη εἰς τὸν ἐπίκουρον συντάκτην Δ. Οἰκονομίδην καὶ εἰς τὸν μουσικὸν Σπ. Περιστέρην. Οὗτοι μεταβάντες κατ' Αὔγουστον εἰς Ἰωάννινα συνέλεξαν παρὰ χωρικῶν καταγομένων ἐκ διαφόρων χωρίων τῶν περιοχῶν Ἀργυροκάστρου, Χιμάρας καὶ Πρεμετῆς ὁ μὲν πρῶτος ποικίλην λαογραφικὴν ὕλην ἐκ σελίδων 417, ἣτις κατετέθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. χ/φ. 1665, ὁ δὲ δεύτερος 77 βορειοηπειρωτικὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἐνέγραψεν ἐπὶ 20 δίσκων διὰ τοῦ φωνοληπτικοῦ ἡμῶν μηχανήματος Telefunken. Ἔτερα 21 ᾄσματα, ἀποτυπωθέντα ὡσαύτως ἐν Ἰωαννίνοις ἐπὶ φωνοταινιῶν διὰ μηχανήματος Magnetophon ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἐθν. Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, στενῶς συνεργασθείσης μετὰ τῆς ἡμετέρας ἀποστολῆς, εὐγενῶς παρεχωρήθησαν πρὸς μελέτην εἰς τὴν Ἐθν. ἡμῶν Συλλογὴν.

Οὕτω τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον καὶ ἡ Ἐθν. Μουσ. Συλλογὴ ἐπλουτίσθησαν δι' ἀξιολογωτάτου ὕλικου ἐκ περιμαχήτου τμήματος τῆς προσφιλοῦς Βορείου Ἠπείρου. Ὅθεν εὐχαριστίαι ὀφείλονται καὶ εἰς τὴν Μπάγκειον Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν πατριωτικὴν αὐτῆς δωρεάν καὶ εἰς τὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας διὰ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ συνεργασίαν εἰς τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν μελωδιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Αἱ συλλογαὶ τοῦ Λαογραφ. Ἀρχείου ἐπλουτίσθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ δι' ἄλλων 53 χειρογράφων, ἔξ ὧν 2, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1684 Α'-Β' καὶ 1685 Β' ἐκ σελ. 654+569, καταρτισθέντα κατὰ τὰ ἔτη 1857 καὶ 1858 ὑπὸ τοῦ Ἀμοργίνου σχολάρχου Ἐμμ. Ἰωαννίδου ἐδωρήθησαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογ. Ἑταιρείας, 7 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1632. 1639. 1666. 1670 — 1673 ἐκ σελ. 194) ὑπὸ τῶν κ. Ἰ. Καλλέρη, Δ. Χατζηαμάλλου, Ι. Σαλαμάγκα, Κ. Κοντοῦ, Β. Λίβα Ἀ. Λεκοπούλου καὶ Ἀχ. Βάντζου, 41 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1633—38. 1640—1664. 1674—1683 ἐκ σελ. 638) προέρχονται ἐκ φοιτητικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Λαογραφικοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Καθηγητοῦ Γ. Α. Μέγα, καὶ 3 (ὑπ' ἀρ. 1667 — 1669 ἐκ σελ. 43) κατηρτίσθησαν ἐκ καταγραφῆς τῶν μουσικῶν κειμένων ᾠσμάτων φωνογραφηθέντων κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος.

Οὕτω εἰσῆχθησαν ἐν ὅλῳ 54 χειρογράφα ἐκ σελ. 2475 (ἐναντι 26 χ/φ. ἐκ σελ. 677 τοῦ παρελθόντος ἔτους), ἡ προειρημένη δὲ εἰς αὐτὰ ὕλη εἶναι ᾠσματα 661, δίστιχα 6719, παροιμίαι 574, παραμύθια 50, παραδόσεις 28, αἰνίγματα 274, ἐπιδάματα 21, παιδιὰ 10 καὶ ποικίλη ὕλη ἀναφερομένη εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν, τὸ παιδίον, τὸν γάμον καὶ τὸν θάνατον.

Ἐλλείψει γραφέων ἡ ἀποδελτιωτικὴ ἐργασία περιορίσθη εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἀποδελτιωθέντων ὑπὸ τοῦ Δ. Οἰκονομίδου 3 μόνον χειρογράφων (ἀρ. 1585, 1609 καὶ 1612 ἐκ σελ. 194), μολονότι αἱ ἀντιγραφικαὶ ἐργασίαι εἶναι οὐσιώδους δι' ἡμᾶς σημασίας. Ἀπεδελτιώθησαν ᾠσματα 54, δίστιχα 564, παροιμίαι 302, παραμύθια 10, παραδόσεις 10, αἰνίγματα 91 καὶ ὕλη ἀναφερομένη εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν. Αἱ λοιπαὶ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου περιστράφησαν εἰς τὴν συστηματικὴν κατὰτάξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυριθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης. Κατετάχθησαν ᾠσματα μὲν 1077 ἤτοι 1005 ὑπὸ Γ. Σπυριδάκη, 47 ὑπὸ Μαρ. Ἰωαννίδου καὶ 25 ὑπὸ Κ. Ρωμαίου, παροιμίαι δὲ 13470 ὑπὸ Δ. Λουκάτου, 99 δὲ παραμυθίων τῆς συλλογῆς Ἀδαμαντίου παρεσκευάσθη ἡ κατάταξις ὑπὸ Δ. Οἰκονομίδου.

Πρὸς τούτοις ἐμελετήθησαν ὑπὸ τῆς Μαρ. Ἰωαννίδου 10 ἀκριτικὰ ᾠσματα πρὸς ἐκλογὴν τῶν καταλληλοτέρων παραλλαγῶν διὰ τὸ παρασκευαζόμενον ἀπάνθισμα ἐκλεκτῶν ᾠσμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπερατώθη ἡ ἐκδοσις τοῦ Ε' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου τῶν ἐτῶν 1945—49, ἀποτελεσθέντος ἐκ 19 τυπογρ. φύλλων. Εἰς τοῦτον πλὴν ἄλλων ἐργασιῶν περιελήφθη καὶ πλήρης βιβλιογραφία τῆς ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῶν ἐτῶν 1939—47. Προσέτι ἤρχισεν ἡ ἐκτύπωσις τοῦ βου τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῶν ἐτῶν 1950—51, ἐκτυπωθέντων 5 τυπογρ. φύλλων μὲ ἐργασίας τῶν συντακτῶν Δ. Οἰκονομίδου, Γ. Σπυριδάκη καὶ Κ. Ρωμαίου.

Ἡ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ συνέχισε τὸ ἀπὸ Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀρξάμενον ἔργον τῆς αὐξήσασα τὴν συλλογὴν αὐτῆς διὰ 99 ἁσμάτων, φωνογραφηθέντων ἐπὶ δίσκων ἐν Ἡπείρῳ. Οἱ ἐν αὐτῇ ἐργαζόμενοι μουσικοὶ Σπ. Σκιαδαρέσης καὶ Σπ. Περιστέρης κατέγιναν εἰς τὴν ἀποδελτίωσιν τοῦ μουσικοῦ καὶ ποιητικοῦ κειμένου 266 ἁσμάτων, δημοσιευμένων εἰς διάφορα βιβλία καὶ περιοδικά. Ἀντεγράφησαν ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου 97 ἁσματα καταγεγραμμένα εἰς εὐρωπ. μουσικὴν γραφὴν, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου 169 εἰς βυζαντ. παρασημαντικὴν. Προσέτι ὁ κ. Περιστέρης ἠσχολήθη εἰς τὴν μεταγραφὴν δημοτικῶν ἁσμάτων ἐκ τῆς βυζαντινῆς παρασημαντικῆς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν μεταγράφας 247 ἁσματα, ἐκ τούτων δὲ 145 ἐκαθορογραφήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σκιαδαρέση. Τέλος ἀμφότεροι ἠσχολήθησαν εἰς τὴν μελέτην τοῦ καταλληλοτέρου συστήματος καταγραφῆς καὶ ἀποδόσεως τῶν ἑλληνικῶν μελωδιῶν διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς γραφῆς, καταγραφέντων ἐκ δίσκων τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς ὑπὸ μὲν Σπ. Σκιαδαρέση 7 Καπαδοκιῶν, ὑπὸ δὲ Σπ. Περιστέρη 7 Ποντιακῶν ἁσμάτων.

Εἶναι τῇ ἀληθείᾳ μέγα ἀτύχημα, ὅτι ἐκ τῆς καταργήσεως τοῦ περὶ ἀποσπάσεως ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν νόμου ἡ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ ἀποστερεῖται εἰς αὐτὰ τὰ πρῶτα γενναῖα βήματά της τοῦ εὐδοκίμου ἤδη εἰς τὰς ἐργασίας της προσωπικοῦ καὶ διακόπτεται οὕτω τὸ ἔργον τῆς συλλογῆς καὶ μελέτης τῆς μουσικῆς κληρονομίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Χρησιν τῶν συλλογῶν τῆς Ἀρχεῖου ἔσται εἰς τὰς μελέτας τῶν αἰ κ. Κ. Κακούρη, Γ. Ταρσάκη καὶ Μ. Ματθαίου καὶ οἱ κυριοὶ Ἰ. Καραϊδῆς καὶ Ἐνισλείδης.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχεῖου εἰσήχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 195 βιβλία καὶ φυλλάδια (ἐναντι 82 τοῦ ἀποσπασμένου ἔτους). Ἐκ τούτων 12 προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς, 5 ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχεῖου, 8 ἐκ προσφορᾶς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ 170 ἐκ δωρεῶν.

Οὕτω τὸ ἐρχόμενον ἔτος εὐρίσκει τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον μὲ μεγάλας εἰς ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν καὶ γραφεῖς ἐλλείψεις, αἱ ὅποιαι πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ πληρωθῶσιν, ἵνα καταστῇ δυνατόν καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀποδελτιώσεως καὶ κατατάξεως τῆς συγκεντρωθείσης εἰς χειρογράτους συλλογὰς λαογραφικῆς ὕλης νὰ προαχθῇ καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς ὅλως ἐρημωθείσης Ἐθν. Μουσ. Συλλογῆς νὰ ἐπαναληφθῶσι, διοριζόμενον μονίμως τοῦ δι' αὐτὴν προβλεπομένου ὀργανικοῦ προσωπικοῦ. Πρέπει δ' ἐπὶ τούτοις νὰ ληφθῇ ἐν καιρῷ πρόνοια, ἵνα κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐπαναληφθῶσι καὶ οἱ λαογραφ. διαγωνισμοὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ τοῦ προσωπικοῦ δι' εἰδικὰς ἐπὶ τόπου ἐρεῦνας, διὰ τῶν ὁποίων κατὰ τὰ πρὸ τοῦ πολέμου ἔτη τόσον πλουσία ὕλη συνεκομίσθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον διότι ὁ πλουτισμὸς αὐτοῦ διὰ νέων συλλογῶν καὶ ἡ ἀπακρίβωσις τοῦ ὕλικου δι' εἰδικῶν ἐρευνῶν παραμένει πάντοτε εἰς ἐκ τῶν κυρίων, ἂν μὴ ὁ κυριώτατος σκοπὸς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχεῖου.

Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται τοῦ Ἀρχεῖου θὰ πληρωθοῦν χαιρετίζομεν τὸ νέον ἔτος 1952.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1951

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχεῖου
Καθηγητὴς Γ. Α. ΜΕΓΑΣ